Број 160 У Новом Саду, у суботу 24. јула (6. августа) 1910. Година XLV

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Политички догађаји у свету.

Донели смо по петроградским и лондонским листовима вест, како се ради на томе, да Црна Гора уступи један део земљишта Аустро Угарској и то онај део, који влада потпуно Цетињем. Донели смо, како ти листови веле, да би Цетиње предано било на милост и немилост Аустрији, и како се упозорава Аустрија, да се окане таковог захтева, јер може доћи до врло кобних последица. Бечки листови су на то одговорили, како није истина, да је Аустрија икакво земљиште тражила од Црне Горе, већ се само преговори воде о уређењу босанско-херцеговачке и црногорске границе. Сад међутим имају бечки и пештански листови брзојав из Сарајева, како ће преговори између Црне Горе и Аустрије о уређењу границе после дугог споразумевања бити ускоро закључени. Веле, како Црна Гора упорно тражи једно херцеговачко парче у околини Кривошија И пре две недеље састало се у Грахову једно заједничко изасланство да реши погранично питање, али се то до сад није могло постићи, пошто се Црна Гора опирала. Још се вели, како је црногорска влада толику важност дала поменутом земљишту у Херцеговини, да је уместо њега понудила Аустро-Угарској један део ловћенских брда, који потпуно владају над Котором. На тој основи имао би се постићи споразум. Ако је ова вест истинита, онда је потпуно истинита и она прва вест, да црногорска влада смера кључ од Цетиња да преда Аустрији, јер ловћенска брда која владају Котором, та брда владају и Цетињем. У ову вест није лако поверовати, јер је тешко замислити, да ће Црна Гора тражити парченце чак код херцеговачког земљишта, а а уступити за то кључ од своје престонице и свога срца. Ова вест изазвала је свугде велико изненађење. У београдским политичким круговима верују у њу. Указују, како је Томановићева влада заједно са кнезом Николом у новије време јако тражила додира и зближења са Бечом, те мисле, на тај начин, да се ставе под заштиту моћног суседа и да ће тако моћи по Црној Гори жарити и палити како хоће, јер у случају, да се Црногорци и побуне, имаће перјаници кнеза Николе и Томановићева влада моћну заштиту. Верују у ту вест и из других себичних разлога данашње црногорске ере. Иако је Томановићева влада кадра учинити свашта, а благослов кнеза Николе јој је сигуран, то је ипак тешко веровати, да ће тако далеко ићи. Толико за овај мах.

*

Борба против клерикализма у Шпањолској заоштрена је свом силом. Ватикан са својима не преза ни од чега, само да обори шпанску владу и опет завлада Шпанијом. Кад јој није испало за руком, да католици приреде свугде велике демонстрације против владе, решили су, да то изведу у Сан-Себастиану. И раструбили су, да ће се на тај збор слећи најмање 200 хиљада католика. Посланик Селабери покушао је да заплаши шпанског министра председника Каналејаса, да ће католици, ако влада забрани тај збор, ипак приредити те велике демонстрације. Да је влада шпанска одлучно решена, да по примеру француске владе извојује борбу против клерикализма до краја, најбољи је доказ одговор шпанског мин. председника том посланику. Министар-председник је рекао, да шпанска влада неће презати ни од чега, да очува свој углед, и углед земље. Поборници папинства пренели су ту борбу и ван Шпаније. Послали су страним дворовима лажне брзојаве, како је у Шпанији букнуо крваво грађански рат. Шпанска је влада из Лондона званично упитана, шта је на ствари, и одговорила је, да је то лаж и да је у земљи потпуно мир. Уједно је решила, да судски и полицијски прогони протуриваче тих лажних вести. Најновије вести из Мадрида јављају, да је шпанска влада издала најстрожија наређења и упуства да се спречи улаз демонстраната у Сан Себастиан. — Оделења војске шиљу се свугде онамо, где држе да је потребно послати. Краљ је дао влади најопсежније пуномоћи, да поступи против демонстраната. Док оне затуцане шпанске масе народа под вођством језуита спремају се на велике демонстрације против владе дотле ова са свију страна добија поздраве и позива се, да до краја истраје у тој борби против премоћи клерикализма. Само из Андалузије честитало је влади 138 занатлијских и пољопривредних удружења са више од 170 хиљада потписа на њеној борби против клерикализма. Стижу јој честитке из свију других крајева, а чак и из Аустралије и Индије. У Шпанији, а и ван ње са великом запетости очекује се недеља, када су католици заказали своју велику демонстрацију.

*

Турска влада као да је решила и опет, да одлучније поступи против Арнаута, да реши једном питање купљења оружја и да начини у Мађедонији и Ст. Србији реда. Хоће ли опет стати на по пута, као што је то до сада у више маха учинила, то је тешко прорећи. Најновије вести о тој одлучнијој намери турске владе ово су:

Одлучни Махмуд Шефкет паша стигао је у Скадар, да и у Скадру и околним арнаутским местима начини реда. С њиме је дошло 20 хиљада војника, а ових се дана очекује још толико. У Скадру је проглашен војнички преки суд. Издана је наредба, да сваки мора за 24 сата предати све оружје. Затим ће војска чинити преметачине Тамо, где нађе још каква оружја, стрељаће старешину породице без икаквог суда Скадарско становништво предаје већ оружје. Има кућа, које су већ имале до 150 пушака Манлихерова и Маузерова система. До сада је које својевољно предано, које силом покупљено преко 200 хиљада пушака. — Чим Махмуд Шефкет паша сврши са Скадром, поћи ће с војском у сколна арнаутска села. Арнаути се повукли у брда и неће својевољно да положе оружја. Биће великих и крвавих окршаја. У исто време када се одузима оружје, одржаће у Скадру и околини и новачење. — Узеће у војску све, који су способни без обзира на веру им Новаци ће одмах бити отпремљени у Солун и Цариград. Од 1. августа мораће и Арнаути плаћати порезу као и остали грађани. То Арнауте по највише боли. Шефкет паша имаће доста муке са Арнаутима, док не начини реда.

*

Бугари су почели опет да се живо крећу у питању Мађедоније, а и бугарска влада постаје опет ратоборна. Некоји бугарски листови доносе, како руски лист „Рјеч“ пише, да је Бугарска позвана, да наследи улогу Турске и да преузме вођство на Балкану. Бугарски војни министар уздиже снагу и спрему бугарске војске и вели, да је Бугарска спремна за сваки догађај. Званичан лист бугарске владе „Препорец“ вели, да Бугарска има потпуно права, да води рачуна о Бугарима у Турској и да њој не треба и не може бити свеједно шта се са овима ради. Младотурци треба да отворе очи и да створе једном реда у Мађедонији и да престане прогањање Бугара. Од тога зависи искреност и пријатељство Бугара према Турцима. Најновија вест из Софије пак јавља, да Бугари и опет раде на нацрту устава за Мађедонију. Тај нацрт послаће свима великим силама и по том нацрту Мађедонија би добила слободан устав, а на челу би јој стојао један руски велики кнез.

*

Турска се нагло оружа, а нарочито спрема своју флоту. Од Немачке је ово дана купила два убојна брода, а за друга два је у погодби. Најновија вест из Цариграда јавља, да је енглеска влада пристала да води врховни надзор над градњом нових убојних турских бродова „Небојша“.

Положај у Хрватској и Славонији.

Јуче је у Загребу одржана конференција хрватске странке права. Тој конференцији се придаје врло велики значај, јер је хрватска странка права најјача странка у хрватско-самосталској коалицији и од њена закључка зависиће сав даљи развој политике у Хрватској и Славонији. Познато је, да већина у тој странци жели споразум са баном Томашићем. Бан Томашић пак безусловно жели, да има уз себе јединствену владину странку. По „Народној Обрани“, листу хрватских праваша у Славонији, који најближе стоје бану Томашићу, бан жели, да та јединствена владина странка има изразити хрватски карактер. У ту странку имали би приступа и Срби као посебна група.

Листови хрватске напредне странке и „Србобран“ писали су пред састанак те конференције, да хрватска странка права не сме решити, да поведе преговоре с баном, јер би то значило разбијање коалиције и остале би странке у коалицији прекинуле сваку везу са хрватском странком права.

Брзојави, који су стигли из Загреба у Будимпешту, јављају закључак јучерање конференције хрватске странке права. По тим брзојавима донесен је једногласан закључак, који гласи: Посланички клуб хрватске странке права једногласно решава, да се позову све хрватске странке и сваки поједини заступник члан хркатско-српске коалиције, да поведу преговоре, којима је сврха уједињење свију елемената у коалицији у једну јединствену странку на основу споразумно углављеног програма. Та странка пак да остане у коалицији са српском самосталном странком и с њом да споразумно ради.

Као што се види у одлуци хрватске странке права нема ни речи о преговорима са баном. Али је потпуно прихваћена жеља банова, коју су банови славонски пријатељи објавили у „Народној Обрани“. Хоће да образују јединствену хрватску странку са једним програмом и да та странка споразумно ради са Србима самосталне странке. Срби би били у коалицији са том јединственом странком, а та коалиција би се после изврглa у јединствену странку са засебном српском групом. Жеља банова биће дакле испуњена. Данашња хрватско самосталска коалиција ће се разбити. На рушевинама њеним подиће се јединствена владина странка, у којој ће Срби чинити засебну групу. Разуме се, да ће се настојати, да буде прихваћен и други део жеље, захтеви банови, да у тој странци и у оној групи буду само — одабрани.

Разнолије из Вршца.

„Велики Србин“ чика Стева овако је завршио свој циркуски говор у Вршцу: „Наша држава добила је у грофу Куену Хедерварију не само даровитог државника, који се скроз и скроз разуме у државним и грађанским стварима, него поименце ми Срби добијамо у њему великог пријатеља, који је кроз двадесет година у Хрватској и Славонији то показао и засведочио. Драга браћо! Мени верујте. Ја сам дванаест година ишао под заставом његовом и видео му политику.

У осталом — то су биле последње речи — ако и не брани Српство Лудвик пл. Карачоњи, ту је ваш чика-Стева!“

Благо си га нама Србима, док је овакових

* * *

На св. Илију било је заказано, да ће увече држати говор министар Секељ — коме је неки шаљивчина, узгред буди речено, доста смешно преокренуо презиме, изменувши вокале — но министар није држао говор, него су говорили неки други Србождери и пр. (буди споменуто) познати Семајер и др. После тих говора поздравио је министра учитељ Светозар Брашован. Било је доста интересантно!

Но било је најинтересантније, кад је министру приступио ратар Пера Каменарски названи Чона и када му је рекао ове речи: „Е, мој господине министре, јесте вид'ли, како смо вас дочекали? Срби ратари нису жалили да сто коњаника пред Вас пошљу! Па какви су то били лепи коњи, па ћилимови!“

— Они су били канда лепши и већи, што су јахали — приметиће један младић, нашто многи прснуше у смех.

Надају се, да ће исти Чона, бити главни коњушар Куенов, пошто се тако фино разуме у том послу. Евала! И заслужио је!

* * *

Када је Карачоњи дошао у Вршац, штампали су и позиве, на којима је између осталог писало и ово: „Уједно се ваше благородије умољава, да у недељу пре подне у 10 сах. изволи доћи у велику дворану Гликманова свратишта, камо ће наш посланички кандидат развити свој програм, који ће значајан бити, јер ћемо имати прилике да чујемо врло важна и обавезна обећања“. Ако није прекрасно, оно је заиста дивно! Овај позив мора да је добар мајстор саставио. Да не мирише на ког српског учитеља? Заиста заслужује, да се награди орденом, ако не сад, а оно бар догоди не. Зар не?

Како је било у Беранима.

Тек се сад дознаје по што год, каква су насиља извршена над Србима у беранској кази. Власт оштро мотри на свакога, те се не може ништа поуздано дознати. По једном писму, које је добила скопљанска „Законитост“ види се, да насиља још увек трају. Власт не штеди никог од батина. Тако су тукли уваженог митрополијског намесника, па чак и старце од 100 година. Да се плач и јаук не би чуо, то власт уз свирку испитује и туче невине људе, док се одесвесте, те их онда баца у затвор. О овим нечувеним насиљима доноси скопљанска „Законитост“ ове редове:

„Оваква се уставна инквизиција вршила и ономад над Милићем Марсенићем из Ржанице, па тако је било и са Дјаком Милићевим — Пешићем старцем од 100 година, Митром Обрадовићем из Љубинца, па најзад и са митрополитским намесником протосинђелом Прокопијем Вековићем Оца Прокопија су страшно тукли песницама и батинама у два маха, а сам бимбаша га је по трећи пут ударао чизмама. На крају свега тога, затворе га у нужник, где је пре тога већ затворен био и Пера Војиновић. А што је најгрозније, протосинђел је затворен у нужник по изричној наредби мутесарифовој.

Колико се зна до сада, тучени су преко 40 њих, међу којима су и угледни прваци као: Протосинђел, Бацо Кук муктар и још 12 трговаца из вароши Берана. Протосинђел Вековић Прокопије тек је ономад могао устати са постеље и поћи по вароши, али још осећа страшне болове од удараца чизмом. А преко 20 њих леже још доста тешко болесни на постељи. У самој вароши Берану још леже опасно болесни због силних батина: Јован Ђурбабић, Мих. Миливојевић и Иван Нешевић трговци“

Турска власт би требала да стане једном на пут овом мучењу и да не дозвољава, да поједини званичници по својем ћефу муче и кињe већ и онако напаћене Србе. На овај начин не може ући Турска у ред уставних држава.

Србија на прослави кнеза црногорског.

На прослави 50-годишњице владања црногорског кнеза Николе и проглашења Црне Горе краљевином биће заступљена и Србија. Заступаће је наследник српског престола, Александар. Али са престолонаследником, како јављају из Београда, неће ићи на Цетиње ниједан члан српске владе.

Састанак руског и немачког цара.

Пошто је сигурно, да ће руска царска породица овог лета бавити се на немачком земљишту, то држе за сигурно, да ће се том приликом руски цар Никола и немачки цар Вељем састати. Место састанка још није познато.

Поклон султанов краљу Петру.

Цариградски лист „Турска“ јавља, да је турски султан поклонио српском краљу Петру једну дивну арапску кобилу са целом опремом од скупоценог метала. Тај дар султанов отправљен је већ у Београд и предаће га српском краљу неколико турских официра.

Властела према људма и говедама.

Ово дана могао се у будимпештанским листовима читати овакав оглас: „На властелинству кнеза Николе Естерхазија у Керш-ге-Емолешошу одржаће се дне 30. т. м. око 3 сата по подне натечај за градњу једне дружинске куће за 6 породица (уз цену од 11.552 круне) и за градњу једне стаје за сто комада говеда (уз цену од 31.534 круне) Доиста занимљиви бројеви као доказ „човечности“ овог племенитог кнеза. Стаје његових волова много је скупља, него станови његових радника и то скоро три пута. Према горњим бројевима изгледа, да ће на томе чувеном добру људи становати у штали, а у палати кнежеве краве и волови.

Лечник убилац.

Пуно се говори у листовима о Грипеновом случају. Он је лечник, а убио је своју жену. О томе смо већ јавили. Сад један немачки новинар износи, како је пре 28 година сличан случај био у Лондону Тада је опет лечник убио женску. Но то је убиство извршио отровом Он се звао др. Лемеден. А лечио је у Бетерсну, у јужном Лондону, једну богату болесницу. Међутим у лечењу је лечник слабо успевао. Болесница је ускоро умрла а на телу јој указали се знаци тровања. Све ово у први мах није тако упало у очи. Али кад је јавни бележник отворио завештај сумњиво је било, што је п којни ца необично велику своту одредила да се даде лечнику. Сумња је све већа расла. И одједном лечника затворише. Расправу је водио поротни суд. Лечник је одлучно порицао да је он убилац. Поред свега тога порота га прогласи кривим и Лемедена осуди на смрт. Пресуда је и извршена другога месеца године 1882. У дворишту поротног суда је наиме лечник дигнут на вешала. Па он је нешто пре извршења пресуде над њим и признао, да је отровао болесницу, да тако дође до богатства.

Трудом до угледа.

У Лондону су ово дана отворени и објављени тестаменти двојице људи, који се обоје својим трудом уздигли од скромног положаја на висину, поставши угледним грађанима и милионарима. Један од њих, Исак Вец Кучмен, почео је као столарски шегрт код једног сеоског столара у Брендалу код Норвича, али је убрзо напустио село па у вароши ступио као слушче за трчкарање код једног адвоката. Био је вредан и радник, те је брзо напредовао од степена до степена. Постао је варошким кметом а сада, кад је умро, оставио је за собом лепо имање од 11 милиона круна — Други Џемс Нутел Бутмен из ткачког села Хорлија, почео је за разбојем и зарађивао је недељно 10 динара. Сада је оставио за собом четири милиона динара и једну велику и напредну фабрику Неко време био је и председник општине вароши Блекборна.

Време.

Према телеграфском извештају о 21. јула може се очекивати топло, местимице киша и ветар.

Одговорни уредник
Константин Брадваревић.

Побегао ми кочијаш са 200 круна.

МИЛАН РИСТИЋ, мој бивши кочијаш родом из Итебеја, средње величине, крупан, округлих румених образа, носи црно плаве чакшире зелено штрафасти јанкел, на једној руци има истетовирано т. ј исписано име, побегао је проневеривши ми 200 круна. С тога молим сваког ко га познаје нека га пријави власти и мени

С. МАРИЋУ,
у III и д.

1028 1—1

ЛИЦИТАЦИЈА.

По решењу црквеног одбора српске црквене општине новосадске Ц. О. бр. 238 од 20. јула 1910., има се у кући бр. 13 Ћурчинска улица (апотека Вујићева увести електричне жице. Општина задржава право посао оном издати који општини најсигурнији буде.

У Новом Саду, 22. јула (4. августа) 1910.

Паја Ћурчић, книговођа. **Јован Јерковић** председник.

1017 2—3

ТРАЖИМ МЕСТО за послужитеља.

Ја који сам вичан повртарству и економији, иначе би се могао примити и при каквој канцеларији или магазину, говорим сем српског, немачки и мађарски језик. Коме треба, нека се обрати на **администрацију овог листа.** 992 2—5

Продајем модерно уређену штампарију

пре 8 година купљена за 18.000 кр. а продаје се за 9000 круна.

Витомир Баић

83 10—10 Сомбор.

КУЋА СА ГОСТИОНИЦОМ.

Кућа у којој се налази бирт који је на првом месту, са споредним стајама и то 1 амбар од 20 фати, леденица, подрум и штала. Продајем из слободне руке. За услове и цену ваља се обратити на фирму

Петар Мирков и Син

985 3—3 **Ујма** (Банат).

ТРАЖИМ БИРТАША

под рачун, за моју гостиону, која добро иде. Потребно је 500 круна јамчевине.

За ближе нека се обрати на

Стевана Марковића,

955 3—3 Карловчић п. Ст. Пазова.

Опанчарска радња

Војина Лукића

у Темишвару Rekási út 50. sz.

потребује **2 помоћника.** Плата је од пара 30 потура Ступити могу одмах. 997 3—3

I. СРПСКА ЈОРГАНЏИЈСКА РАДИОНИЦА

ЗОРКЕ МИШЕ МИЛИЋЕВА

У НОВОМ САДУ, житна пијаца

израђује јоргане по најмодернијем укусу како за г. г. трговце у месту и на страни тако и за приватне муштерије које поштом разашиљем. Послуга брза и савесна а цена умерена.

971 5 10

ТАЈНО! ЦУРЕЊЕ ПЕЧЕЊЕ

и све болести **мјехура** лечи **сигурно GONOTOL,** како доказују **признанице.** Гонотол се једе, дакле нема **шприцања.** 3 лончића за 12 круна шаље **дневно** без даљег **трошка** поузећем **лекарна „SALVATOR“ RUMA** br. 150. Slavonia. 370 23 100

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.